

uw leven komen... eradziding, we... an het werk ze... vaders, want h... en u de krach... naken voor Go... Herder elken... n op den Zon... de vergadering... ing des Woord... sterken, terecht... kt u daar eve... lev. Dit is toe... mgang tussche... werk-uren van... r-uren, in beid... n, nochtans zee... ij leert u alzo... vil.
e vraag: moet... de kerk, eigen... s in elke wettig... moeten gij en... r over gedisp... als de HEER... urft gij te ga... ondag, als Chri... le ontmoeten... man als Chri...
De vraag moe... Zondag twee... zijn, zal de ge... al constitueer... vel voorgesch... in zin van es... ogram vindt g... auwkeurig voor... ij, de gemeent... terfeest, en moe... Het is daarmed... maar moeilijke... oven af gehaald... te komen tot ee...
alleen in de wet... alleen in ambe... aangewezen al... Zijn gemeente... ng, de hoor-ure... ng aan het gebo...
rk zich twee... naar Christus... achtig optreden... en van een oud... is dat bepaald... gebod van de... eekt de kerk al... vigen hiernede... Sabbath te heb... dat Gij Uw sab... n. Wij gelooven... n of Gij twee... en ons geve h... ds, opdat onze... ipijzigt worden... e maal ons le... le hoogste spa... taam te zoeken... Zie zoo komt... kdienst in vrij... hoogste binding... t, en de hoogste...
amenkomen als... kerkwel van ee... naar de levende... kerkmensen... a afgelezen: he... ag of de Koning... n ons midden b... de gemeente... straks wel drie... n gemeenschap... moet vandaag... t sabbathgebed... vergaderen, dat... je zonen op des... ide en krachtig... mgang met des... en zoo bidden... kerklid eigen... j genoeg. Want... haar begeerte... tot deze feest... nbaar zij haar... p Zijn dag aanb... elijdt zij haar... ns, de gezonde... in de volkomen... het is vandag... lon nog maar... is naar meer... stitueert op des... er, als zij twee... spijs, de genade... keer Zijn kerk... keer, wie durf... en keer, als de... naar Zijn twee...

maal komen tot haar, wie wil den Koning dan maar één keer zien in Zijn heerlijkheid?
Daarom zullen dan die allen aan dien éenen vragen, waarom Hij maar één keer komt, maar één keer medebiddt, maar één keer tot mede-ontmoeten bereid is. Hiermede is de roeping van alle getrouwe kerkmensen gegeven, om de menschen van-én-keer, en de menschen-van-nu-en-dan-eens, en de menschen-van-heelemaal-niet-meer, op te wekken tot nieuwen kerkgang als het gebod des Konings en als de huisregel van het Huis Israëls.
Ea zoo moet gij gevoeld hebben, jongelui, wie over kerkgang spreken wil, moet daarvan spreken in geloof. Als Christus, nu verhoogd in den hemel, niet gezegd had: Ik ben als Levensvorst en als Kerkvorst op den Zondag in elke wettig geconstitueerde kerkvergadering, Ik spreek vandaag op den Zondag in ambtelijk verkeer met allen tegelijk, Ik heb geen uren meer voortaan met Maria en met Petrus, Ik heb van nu af spreek-uren-met-de-kerk op alle plaatsen Mijner heerschappij, ja dan durfde ik niet te zeggen: gij moet naar de kerk, gij moet twee keer. Want geen mensch behoeft bevelen te aanvaarden van een mensch. Maar Christus is de Heer. Hij mag u bevelen, u in de kerk zetten. Hij mag zeggen vandaag is het de dienst des Woords, daar kunt gij Mij ontmoeten. Hij mag u en mij Zijn Nieuw-Testamentische rechten opleggen, en zeggen: gij zult, om van ons te hooren vrijwillig: ik wil. En Hij, die bevoelt, heeft ons God gekocht met Zijn bloed, en Hij is zeer begeerig naar de unie met allen, begeert daarom heviger en sterker naar den Zondag, en naar de wettig geconstitueerde kerkvergadering, dan gij en ik verlangen kunnen. Zouden wij Hem dan niet naloopen, die ons vooruitgaat naar Zijn openbaringsplaats, en haastig zeggen: zie hier ben ik, Koning van mijn leven, Heer van al mijn dagen, ook van den Zondag? Ik vind Uw gebod toch wel zeer licht, want het is loopen in verwondering, dat Gij Heere mij ontmoeten wilt, dat Gij de unie sichten wilt met mij, dat Gij mij bekwamen wilt Gode te leven, dat Gij dezen kerkgang maakt tot een levensgang.
Wij moeten Hem weer kennen als Kerkvergaderaar, die op den Zondag zegt: Ik kom tot U, en als Kerkvorst, die zegt: zoo wil Ik zijn ontmoet. Het is een heel ding Hem Heere van den Sabbath te noemen. Hij ziet nu zeer nauw toe op ons, Gods nieuwe sabbathsvierders.
Heere zeggen dat is gehoorzamen.
Wij zullen dan op den Zondag „met vreugd in het huis des „HEEREN“ gaan“.

H. v. d. B.

III ZIELKUNDE III

Het Creatianisme bij Augustinus.

I.
Over het Creatianisme of de schepping van de menschelijke ziel heeft de kerkvader Augustinus († 430), veel geschreven, maar hij is niet tot een oplossing gekomen. Hij verhaalt in zijn Retractationes, dat hij twee brieven heeft geschreven aan den presbyter Hieronymus, die te Bethlethem woonde. De eerste liep over den oorsprong van de ziel, de tweede over de uitlegging van Jacobus 2: 10. Hieronymus antwoordde daarop, dat hij geen tijd had om hem daarop te antwoorden. Daarbij is het gebleven. Na zijn dood heeft Augustinus de beide brieven uitgegeven. De eerste om de lezers te vermanen af te zien van het onderzoek naar de wijze waarop aan kinderen bij hun geboorte een ziel wordt gegeven, of in een zoo duistere zaak alleen die oplossing van de kwestie aan te nemen, die niet in strijd kwam met het algemeen geloof ten aanzien van de erfzonde. Augustinus' brief over den oorsprong van de ziel is geschreven in 415 en begint met de woorden: „Deum nostrum qui nos vocavit“, d.i. „Ik heb gebeden tot onzen God, die ons heeft geroepen tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid“.
Na een korte inleiding schrijft de kerkvader, dat hij uitgaat van de onstoffelijkheid van de ziel, op grond van het feit, dat ze het geheele lichaam doortrekt met dezelfde energie. Ze is daarom geschapen uit een substantie, die verheven is boven de elementen van deze wereld. In zijn geschrift over den vrijen wil had Augustinus vier opinies vermeld aangaande den oorsprong van de ziel: 1e dat alle zielen afkomstig zijn van Adams ziel; 2e dat God voor ieder individu een nieuwe ziel schept; 3e dat zielen alreede bestaande door God naar de lichamen gezonden worden; 4e dat zielen van zelfs in hun lichamen komen. En nu vraagt hij in zijn brief, welke van deze vier opvattingen 1. de beste is. Velen komen bij hem met deze vraag, doch hij kan die niet beantwoorden, zoodat ze bij zichzelf zeggen: Zijt gij een leeraar in Israël en weet gij deze dingen niet?
Voorts schrijft Augustinus, dat hij in een brief van Hieronymus aan Marcellinus had gelezen, dat deze geloofde aan de schepping van de ziel bij de

geboorte. Wel zegt de Schrift, dat God ophield met scheppen, doch de Heere Jezus verklaarde: „Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik ook“. De moeilijkheid voor Augustinus is deze: Hoe ontstaat dan de erfzonde, als God de zielen schept? En waarom schept God zielen voor hen, die bestemd zijn jong te sterven? En waarom schept God zielen van kinderen, die vroeg sterven en eeuwig straf zullen lijden in de hel? En waarom zielen zonder verstand, zooals bij het opgroeien soms blijkt?
In zijn geschrift over „De vrije wil“ had Augustinus reeds gezegd, dat God absoluut vrij is van alle blaam, als Hij de ouders straft in hun kinderen, maar dat God ook, zonder dat wij het weten, zulke kinderen in genade kan aannemen door Christus.
Ten slotte onderzoekt de kerkvader eenige teksten, zooals Psalm 33: 15: Hij formeert hun aller hart, Zach. 12: 1: Die des menschen geest in zijn binnenste formeert. Daarbij teekent hij aan, dat scheppen van zielen iets anders is dan vormen. Voorts haalt hij aan Psalm 51: 10: Schep mij een rein hart, o God; doch een ziel kan niet verlangen om geschapen te worden, als ze alreeds bestaat. Ook noemt hij Pred. 12: 7: De geest zal wederkeeren tot God, die hem gegeven heeft. Aan deze woorden gaat vooraf: Zijn stof zal tot de aarde keeren, als het geweest is en daaruit besluiten sommigen, dat de ziel eveneens tot Adam en door hem tot God terugkeert bij den dood. Over de veronderstelling, dat de zielen reeds vóór het lichaam bestaan hebben, en dat zij in Adam zijn gestorven, wil Augustinus niets goeds zeggen, want daaruit zou volgen, dat de zielen als ze eenmaal weer uit het lichaam weg zijn, nog kunnen zondigen en verloren gaan, wat de meest afschuwelijke gedachte is.
Augustinus hoopt, dat de leer van de schepping van elke ziel, door God, zal kunnen bewezen worden. Intusschen herinnert hij aan de woorden van den Heere Jezus tot Zijn Apostelen: „Ik heb nog vele dingen tot u te zeggen, maar gij kunt die nu niet dragen“. Gaarne wil hij zijn onkunde in dezen dragen, doch hij is bevreesd, dat sommigen opinies hieromtrent zullen opvatten, die in strijd zijn met de algemeen aangenomen geloofswaarheden. „Dit toch moet bij ons vast staan, dat pasgeborenen kinderen als ze sterven in geen anderen weg kunnen behouden worden dan door de genade van Christus' Naam, die Hij ons gegeven heeft in de sacramenten“.
In 419 heeft Augustinus weer geschreven over dit onderwerp, nadat hij door een zekeren Vincentius Victor was aangevallen over de beide opvattingen, waartusschen hij meende te moeten kiezen, n.l. dat de ziel uit Adam is en voorts uit de ouders of rechtstreeks van God komt, evenals bij Adam zelf.
Augustinus schreef naar aanleiding daarvan vier boeken over de ziel en haren oorsprong.
In het eerste boek verklaart hij aan een monnik Renatus, dat Victor een kwestie meende te kunnen oplossen, die zijn krachten ver te boven ging. Victor blijkt volbloed creatianist te zijn geweest in zijn brieven aan Petrus en Renatus.
In het tweede boek waarschuwt hij een zekeren monnik, Petrus genaamd, om Victor in deze zaak niet te vertrouwen.
In het derde boek toont hij de fouten aan door Victor gemaakt in zijn brieven, en de noodzakelijke verbeteringen daarvan.
In het vierde boek verdedigt Augustinus zijn aarzeling, om zich hierover uit te spreken. Wel houdt hij staande, dat de ziel niet stoffelijk, maar geestelijk bestaat.
Doch de Heilige Schrift zegt ons niets aangaande de verbinding van die twee elementen. En zoo staat de kerkvader voor een raadsel.
Den Haag. LOS.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Deutsche Nationaal-socialisme.
V.
Nationaal-socialisme en Onderwijs. (I)
De School. (I)
Er is sprake van geweest, dat men ook jeugd-afdeelingen vormen zou van kinderen op zeer jongen leeftijd: van 8 tot 9 of 10 jaar, en dat het plicht zou worden voor heel de Deutsche jeugd om zich bij de met haar leeftijd passende partijorganisatie aan te sluiten. Zoover ons bekend is, is dat tot op heden echter nog niet geschied, en is ieder nog vrij, om zich niet bij een organisatie aan te sluiten, en zijn ook de kinderen op dien zeer jongen leeftijd nog niet georganiseerd.
Dat laatste was ook niet zoo bijzonder noodzakelijk.
Want wel is de Hitlerjeugd één van de organen tot opvoeding van de jeugd naar het nieuwe systeem, maar de nationaal-socialistische staat beschikt ook nog over andere middelen om zijn nieuwe levensbeschouwing de jeugd in te lepfen,

voorzoover en indien dat door de ouders niet voldoende geschieden mocht
We bedoelen de school, en dan met name de lagere school.
Er is in Duitschland ook een „schoolstrijd“ geweest.
Thans bestaat die feitelijk niet meer.
Wel was en is er nog de „Schoolunie“. De beginselen daarvan treffen we reeds aan ongeveer 1840 in op zichzelf staande vereenigingen, die ten doel hadden het „behoud en de zekerheid van de evangelische volksschool“. Deze losse vereenigingen sloten zich in 1890 aaneen tot de „Schoolunie“.¹⁾
Strikt genomen bestaat daar de beweging voor Christelijk onderwijs dus ongeveer even lang als hier. Maar het is opmerkelijk, dat daar op verre na niet zooveel is bereikt.
Voor een groot deel is dat waarschijnlijk te wijten aan de andere verhoudingen, en voor een niet geringer deel is dat ook toe te schrijven aan een goed bedoelde, maar niettemin geheel verkeerde doelstelling der „Unie“. Want ze streefde weliswaar naar een school met den Bijbel, maar niet naar een „vrije“ school, doch naar een christelijke staatschool.
Nu bestond die feitelijk al, en zoo was het doel van de „Unie“ meer het behoud van het bestaande, dan wel het oprichten van nieuwe, eigen scholen. Dat heeft ze zich nimmer tot doel gesteld; ook niet, toen men zag, dat het met de school hoe langer hoe verder den verkeerden weg opping.
Op schoolgebied was de toestand ongeveer zoo, dat de „kerk“ wettelijk toezicht had op de scholen. De predikant was tegelijk schoolopziener te zijner plaalse.
Dat was wettelijk geregeld.
Maar aan die verhouding werd een einde gemaakt door de revolutie van 1918. Men liet officieel de geldende bepalingen der wet inzake de school bestaan, maar stelde ze buiten werking, met de bedoeling, een nieuwe rijksschoolwet uit te vaardigen.
Daarop had de „Unie“ in de laatste jaren haar hoop dan ook gevestigd. Ze wilde trachten te bewerken, dat de nieuwe schoolwet zooveel mogelijk aan haar wenschen tegemoet kwam. Daartoe diende ze bij de regeering een ontwerp-schoolwet in.
Meestal durfden de ministers hun handen niet in dit wespennest steken. Er werd wel over plannen gepraat, maar tot uitvoering kwam het nooit.
Een oogenblik heeft het geleken, dat er werkelijk iets gebeuren zou, en dat dan daarbij ook terdege rekening gehouden zou worden met de verlangens van de „Unie“. Dat was, toen Von Gayl minister was geworden in 't ministerie-von Papen.
Er waren duidelijke aanwijzingen, dat deze minister het voornemen had, om een schoolwet uit te vaardigen in christelijken zin. De hoop vervloog echter, toen het ministerie-von Papen demissionair werd, en Von Gayl weer van het terrein verdween, waarbij het uitvaardigen van een nieuwe schoolwet voor zijn opvolger bleef liggen, die er ook niet mee klaar kwam.
En er is tot op heden geen nieuwe schoolwet gekomen.
* * *
Hebben dan de nationaal-socialisten daarin geen verandering aangebracht?
Men kan antwoorden: Neen!, en ook: Ja!
Zeggen we: Neen!, dan moet dat zoo opgevat worden, dat ze wettelijk formeel alles bij het oude hebben gelaten. Ook zij hebben geen nieuwe Onderwijswet gegeven. Er zijn wel eens geruchten geweest, dat er een nieuwe verordening op het Onderwijs in de maak zou zijn, maar wat daar van waar is, is moeilijk te zeggen.
Trouwens, de heeren nationaal-socialisten hebben ook niet zoo bijzonder behoefte aan een nieuwe wet op het onderwijs. Die verstaan de kunst om ook zonder wetswijzigingen het bestaande te veranderen.
En het laat zich verstaan, dat ze in een zoo belangrijk punt als het onderwijs hun invloed dan ook wel lieten gelden. De school was een der middelen, die ze gebruiken konden om hun denkbeelden te propageeren op een wijze, dat er ook vrucht van verwacht kan worden; en ze hebben daar ook maar wat ijverig gebruik van gemaakt.
Het was allereerst opmerkelijk, hoe spoedig de onderwijzers bijna zonder uitzondering „om“ waren, en op eenmaal veranderden in vurige aanhangers van het nationaal-socialisme; even vurig als ze vroeger voor andere partijen in het vuur kwamen!
Men kan moeilijk aannemen, dat dit allemaal „beginself“ was; bij velen zal er een andere drijfveer achter gezeten hebben. Er staat een stok achter de deur, waarmee men met name hun gevoelige slagen toebrengen kan, en dan moet het ons niet al te zeer verwonderen, dat er onder hen zijn, die gaarne meer dan 100 pCt. willen laten zien.
Dat had natuurlijk ook invloed op het onderwijs, dat door hen werd gegeven.
Van een Christelijke school wil het nationaal-

1) Duitsch: Schulverband deutscher evangelischer Schulgemeinden.